

تشکیل استان مکران و تقسیم طول سواحل جنوبی به استانهای کوچکتر،

از الزمات ضروری توسعه سواحل مکران

محمد مونسان (عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی مالک اشتر)

پس از قرن‌ها بی‌توجهی به تنها ساحل اقیانوسی ایران که «سواحل مکران» نامیده می‌شود به طول ۷۸۰ کیلومتر، که از بندرعباس تا چابهار ادامه دارد، هم اکنون با تاکیدات ویژه مقام معظم رهبری نوبت به توسعه این سواحل رسیده است. بخش غربی سواحل مکران، جزء استان هرمزگان است. طول کل سواحل جنوبی ایران بدون احتساب جزایر در حدود ۱۸۰۰ کیلومتر است که طول سواحل در خلیج فارس حدود ۱۲۰۰ کیلومتر و در دریای عمان حدود ۶۰۰ کیلومتر است. خود استان هرمزگان حدود ۸۵۰ کیلومتر خط ساحلی دارد که با توجه به بودجه اندک این استان در مقیاس کشوری، عملاً رسیدگی مناسبی به سواحل این استان نمی‌شود. وقتی طول بسیار زیادی از خط ساحلی خلیج فارس و دریای عمان در محدوده فقط یک استان می‌باشد، عملاً تمرکز کافی برای مدیریت سواحل وجود ندارد. لذا باید ضرورتاً طول سواحل مکران به دو یا سه استان تقسیم شود و قسمت شرقی استان هرمزگان (از بندرعباس به سمت شرق)، تبدیل به یک استان مستقل شود. این استان می‌تواند "استان مکران" نام گیرد. هم اکنون استان هرمزگان با احتساب جزایر، به تنهایی حدود ۵۰ درصد خط ساحلی جنوب کشور را در اختیار دارد که این اصلاً معقول و منطقی نیست. تغییر آرایش فعلی استان‌های ساحلی جنوب، یکی از ضرورت‌های توسعه این مناطق است. هم اکنون کمتر از نیم درصد جمعیت کشور در سواحل مکران مستقر هستند در حالیکه در یک کشور بیابانی، خشک و کم آب مثل ایران باید قسمت عمده جمعیت در سواحل مستقر باشند. نقشه پراکندگی جمعیت ایران، خود به تنهایی گویای واقعیاتی تلخ است. سواحل مکران که تنها سواحل اقیانوسی ایران و راه مستقیم ارتباط بنادر ایران با اقیانوس‌های جهان است، دارای کم جمعیت‌ترین مناطق و فقیرترین مردمان است. طبق استاندارد رایج کشورهای پیشرفته، در هر ۱۰۰ کیلومتر ساحل، حداقل ۱ میلیون نفر می‌تواند مستقر شود یعنی در سواحل ۸۰۰ کیلومتری مکران، حداقل ظرفیت پذیرش ۸ میلیون نفر وجود دارد و هم اکنون مقامات ایرانی از برنامه‌ریزی برای سکونت دادن ۵ میلیون نفر در این سواحل سخن می‌گویند. شاید این باعث بهت و حیرت باشد که هم اکنون در خط ساحلی مکران کمتر از ۳۰۰ هزار نفر مستقر هستند (چابهار ۲۱۰ هزار، جاسک ۴۵ هزار و سایر روستاها ۴۰ هزار نفر). از طرف دیگر با توجه به مشکلات خشکسالی در ایران، سیاستگذاری برای انتقال جمعیت به سوی سواحل، معقولانه‌ترین راه ممکن است. وقتی صحبت از چنین تمرکز جمعیتی می‌شود طبیعتاً باید تغییرات آرایش استانها را در گام اول مد نظر قرار داد.

سابقه تقسیم استان‌ها در ایران چندین مرتبه پس از انقلاب وجود داشته است مانند تقسیم استان خراسان به سه استان یا تقسیم استان تهران به استان‌های قزوین، البرز و تهران. باید تقسیمات استانی را طوری انجام داد که سهم هر استان از سواحل جنوب کشور بیش از ۴۰۰ کیلومتر نباشد تا بتوان تمرکز و رسیدگی مناسبی را از طرف مسئولین استانی انتظار داشت.

مطابق مصوبه دولت یازدهم مقرر گردیده بود که استان فارس نیز با واگذاری چند روستا از استان هرمزگان، تنها به اندازه ۶ کیلومتر به دریا متصل گردد. متأسفانه همین ۶ کیلومتر هم بدلیل اعتراضات در استان هرمزگان ناشی برخی تعصبات بیجای استانی هنوز عملی نشده است در حالیکه باید حداقل ۱۰۰ کیلومتر از استان هرمزگان و بوشهر کاسته و به استان فارس افزوده می‌شد. لازمه چنین تغییراتی این است که ابتدا خود مردم محلی از منافع این تقسیمات مطلع شوند و متوجه باشند که با تقسیمات استانی فعلی، همچنان در فقر و محرومیت خواهند ماند. استان فارس یکی از استانهای توریست‌پذیر کشور با درآمد استانی بالا است که این الحاق می‌تواند سهم آنها را از بودجه استان فارس ارتقاء داده و محرومیت‌زدایی از این مناطق را به دنبال داشته باشد. استان هرمزگان (به نسبت مساحت و جمعیت و اهمیت استان)، یکی از کمترین بودجه‌های استانی را به خود اختصاص داده است. این استان علاوه بر ۸۵۰ کیلومتر خط ساحلی، تعداد زیادی از جزایر خلیج فارس (از جمله جزیره قشم به عنوان بزرگترین جزیره ایرانی خلیج فارس) را نیز در محدوده استانی خود دارد که اگر صرفاً به وضعیت این جزایر به درستی رسیدگی شود (با اختصاص کاربری‌های تفریحی، شیلات، مناطق آزاد تجاری و صنعتی و غیره)، چهره منطقه عوض خواهد شد. حالا چرا نباید این تغییرات استانی و کاهش طول خط ساحلی هرمزگان در اولویت دولت قرار گیرد؟ چرا باید اختصاص تنها ۶ کیلومتر از ساحل خلیج فارس پس از سالها انتظار و پیگیری و تصویب طرح در دولت دهم و یازدهم، هنوز هم اجرایی نشده باشد؟ ظاهراً از طرف افرادی که منافع ملی و حتی منافع مردم بومی محلی را هم در نظر نمی‌گیرند به گونه‌ای القا می‌شود که قرار است بخشی از خاک کشور به یک کشور بیگانه واگذار شود!! برای غلبه بر این جوسازی‌ها و تسریع در اصلاح تقسیمات استانی سواحل جنوب کشور باید علاوه بر فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی در بین عامه مردم، یک عزم جدی در حاکمیت موجود باشد. بطور مثال در اتصال استان فارس به خلیج فارس، دیدگاه‌ها و حمایت‌های فرمانده محترم نیروی دریایی ارتش، دریادار سیاری بسیار راهگشا بوده است. انشاء الله پیشنهاد تشکیل استان مکران و کاهش خط ساحلی هر استان به کمتر از ۴۰۰ کیلومتر مورد توجه و پیگیری مسئولین امر قرار گیرد تا بتوان یک تحول جدی و اساسی در این مناطق را شاهد بود.

